

พาณิชย์เผยผลสำรวจ สถานการณ์หนี้สินประชาชนปรับตัวดีขึ้นกว่าช่วงโควิด-19

นายพูนพงษ์ ให้นายการณ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเดือนสิงหาคม 2566 ทุกอำเภอทั่วประเทศ ในประเด็นสถานการณ์หนี้สินของประชาชน ผลการสำรวจพบว่า สถานการณ์หนี้สินของประชาชนปรับตัวดีขึ้นจากการสำรวจครั้งล่าสุดในเดือนกันยายน 2564 ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยยังเผชิญวิกฤตโควิด-19 สะท้อนจากผู้มีหนี้สินที่มีสัดส่วนลดลง มีการก่อหนี้เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวรและการลงทุนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มจะปลดหนี้เร็วขึ้น สอดคล้องกับรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยที่หนี้ครัวเรือนปรับลดลงอย่างเร็วก็ตาม ผู้มีภาระหนี้ส่วนใหญ่ยังคงได้รับผลกระทบมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีหนี้นอกระบบและผู้มีหนี้ทั้งในและนอกระบบ และได้พยายามลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หารายได้เพิ่ม และลดค่าใช้จ่ายประจำ รวมทั้งต้องการให้ภาครัฐลดอัตราดอกเบี้ยการพัก/ขยายเวลาผ่อนชำระหนี้ และสร้าง/ส่งเสริมอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ รายละเอียด ดังนี้

1. ภาพรวมการมีหนี้สิน ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีหนี้สิน มีสัดส่วนร้อยละ 58.18 ลดลงจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีหนี้สินร้อยละ 62.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ผู้ที่มีหนี้สินส่วนใหญ่อาศัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 63.98 ภาคเหนือ ร้อยละ 62.56 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 57.13 ภาคกลาง ร้อยละ 56.80 และภาคใต้ ร้อยละ 51.99 โดยหนี้สินลดลงเกือบทุกภาคเมื่อเทียบกับผลการสำรวจครั้งก่อน ยกเว้นกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่เพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพ ผู้มีหนี้สินส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มเดิมจากการสำรวจครั้งก่อน คือ พนักงานของรัฐ ร้อยละ 76.67 เกษตรกร ร้อยละ 70.30 และผู้ประกอบการ ร้อยละ 65.66

2. รูปแบบของหนี้สิน ในภาพรวม ผู้มีหนี้ในระบบอย่างเดียวยังคงมีสัดส่วนสูงที่สุด คือร้อยละ 78.22 เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 76.97 ส่วนผู้มีหนี้นอกระบบอย่างเดียวยังมีสัดส่วนร้อยละ 7.19 เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 5.22 ขณะที่ผู้มีหนี้ทั้ง 2 ระบบ มีสัดส่วนร้อยละ 14.59 ลดลงจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 17.81 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการก่อหนี้ที่มีแนวโน้มเป็นหนี้ทั้ง 2 ระบบ ลดลง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้มีหนี้ทั้ง 2 ระบบ เป็นกลุ่มที่มีรายได้ไม่แน่นอน (ผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ เกษตรกร อาชีพอิสระ) และระดับรายได้ไม่สูงมาก คือ ระหว่าง 5,000 – 20,000 บาท/เดือน จึงเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากภาระหนี้สินค่อนข้างสูง

สำหรับประเภทของแหล่งหนี้สิน 3 อันดับแรก ในภาพรวมเป็นการกู้ยืมในระบบจากสถาบันการเงิน ร้อยละ 48.44 ตามด้วยบัตรเครดิต ร้อยละ 34.92 และบัตรกดเงินสด ร้อยละ 16.30 โดยผู้ที่มีรายได้ประจำ (พนักงานของรัฐ พนักงานเอกชน) จะมีหนี้สินจากบัตรเครดิต สถาบันการเงิน และบัตรกดเงินสด ขณะที่ผู้มีรายได้ไม่แน่นอน มีหนี้สินจากสถาบันการเงิน บัตรเครดิต และเงินกู้นอกระบบ

3. การชำระหนี้สิน พบว่า ผู้ที่ตอบว่ามีหนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะผ่อนชำระภายในวงเงินไม่เกิน 30,000 บาท/เดือน (จำแนกเป็นในระบบ ร้อยละ 92.59 นอกระบบ ร้อยละ 94.67 และหนี้ทั้ง 2 ประเภท ร้อยละ 93.43) ใกล้เคียงกับการสำรวจครั้งก่อน (จำแนกเป็นในระบบ ร้อยละ 89.65 และนอกระบบ ร้อยละ 95.89) ทั้งนี้ ผู้ที่จะผ่อนชำระไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน มีสัดส่วนระหว่างร้อยละ 63 – 76 (ในระบบ ร้อยละ 63.89 นอกระบบ ร้อยละ 76.0 และหนี้ทั้ง 2 ประเภท ร้อยละ 65.68)

4. สาเหตุของภาระหนี้สิน ในภาพรวม 3 อันดับแรก มาจากความต้องการซื้อ/ผ่อนสินทรัพย์ถาวร (บ้าน รถ ที่ดิน) ร้อยละ 49.13 มีค่าใช้จ่ายประจำเพิ่มขึ้น ร้อยละ 48.99 และเพื่อการลงทุน ร้อยละ 25.52 เป็นที่น่าสังเกตว่า ความต้องการก่อหนี้เพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร และการลงทุน ซึ่งเป็นหนี้ที่สร้างรายได้ และเกิดความมั่นคง ดีขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่ประชาชนส่วนใหญ่ในช่วงเวลานั้นมีหนี้สินจากค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นและรายได้ที่ลดลงเป็นสำคัญ นอกจากนั้น หนี้จากการพนัน/โดมโงก มีสัดส่วนร้อยละ 0.8 ลดลงจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 1.03 อีกด้วย

ทั้งนี้ ผู้ตอบส่วนใหญ่ที่มีหนี้สินจากการซื้อสินทรัพย์ถาวร เป็นกลุ่มผู้มีหนี้ในระบบ อาศัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ประกอบอาชีพพนักงานของรัฐและเอกชน และมีรายได้ตั้งแต่ 20,000 บาท/เดือน ขึ้นไป ขณะที่หนี้สินจากค่าใช้จ่ายประจำที่เพิ่มขึ้น เป็นกลุ่มผู้มีหนี้นอกระบบและมีหนี้ทั้งในและนอกระบบ อาศัยในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน (นักศึกษา อาชีพอิสระ เกษตรกร ผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ) โดยมีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท/เดือน ส่วนผู้ประกอบการเป็นกลุ่มเดียวที่มีหนี้สินเพื่อการลงทุนเป็นเหตุผลแรก

5. ผลกระทบของภาระหนี้สิน ในภาพรวม มีผู้ตอบที่ได้รับผลกระทบน้อย - ไม่กระทบ ร้อยละ 50.71 เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 46.57 ขณะที่ผู้ที่ได้รับผลกระทบมาก มีสัดส่วนร้อยละ 49.29 ลดลงจากการสำรวจ

ครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 53.44 เป็นเครื่องชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนว่าสถานการณ์หนี้เริ่มมีทิศทางดีขึ้น ทั้งนี้ กลุ่มที่ระบุว่าได้รับผลกระทบมาก คือ ผู้มีหนี้ในระบบและหนี้ทั้ง 2 ประเภท ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ นักศึกษา และอาชีพอิสระ และมีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท/เดือน

6. แผนการลดภาระหนี้สิน ในภาพรวม ทางเลือกที่ได้รับความนิยมสูงสุด 5 อันดับแรก คือ ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ร้อยละ 43.52 ทหารายได้เพิ่ม ร้อยละ 34.43 ลดค่าใช้จ่ายประจำ ร้อยละ 30.69 ไม่ก่อหนี้เพิ่ม ร้อยละ 30.13 และมีวินัยทางการเงิน ร้อยละ 17.72 โดยผู้ที่ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเป็นอันดับแรก คือ ผู้มีหนี้ในระบบและนอกระบบ เป็นพนักงานเอกชน อาชีพอิสระ ผู้ประกอบการ และพนักงานของรัฐ เป็นผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาท/เดือน ขณะที่ผู้ที่จะหารายได้เพิ่มเป็นอันดับแรก คือผู้มีหนี้ทั้งในและนอกระบบ เป็นเกษตรกร นักศึกษา และมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท/เดือน สำหรับผู้ที่ลดค่าใช้จ่ายประจำเป็นอันดับแรก คือ ผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ

7. ระยะเวลาปลดหนี้สิน ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 85.22 วางแผนว่าจะปลดหนี้ได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่อยู่ที่ร้อยละ 67.38 โดยเพิ่มขึ้นทั้งสัดส่วนผู้ที่ชำระภายในเวลา 5 ปี (ร้อยละ 36.91 เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 20.86) และผู้ที่ชำระภายใน 5 – 10 ปี (ร้อยละ 48.31 เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 46.52)

8. ความคิดเห็นต่อหนี้ในระบบ พบว่า ผู้ตอบที่เห็นว่าหนี้ในระบบไม่จำเป็น มีสัดส่วนร้อยละ 52.32 เพิ่มขึ้นจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 47.88 ส่วนผู้ที่เห็นว่าจำเป็น มีสัดส่วนร้อยละ 20.46 ลดลงจากการสำรวจครั้งก่อนที่มีสัดส่วนร้อยละ 23.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาค อาชีพ และรายได้ พบว่าส่วนใหญ่สอดคล้องกับภาพรวม คือ เห็นว่าหนี้ในระบบไม่จำเป็น สำหรับกลุ่มที่ส่วนใหญ่เห็นว่าหนี้ในระบบยังมีความจำเป็น คือ ผู้มีหนี้ในระบบ และผู้ไม่ได้ทำงาน/บ้านอายุ เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มที่เห็นว่าหนี้ในระบบยังมีความจำเป็นในสัดส่วนสูงกว่าภาพรวม (สูงกว่าร้อยละ 20.46) คือ ผู้อาศัยในภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาชีพอิสระ เกษตรกร และมีรายได้ 5,000 – 20,000 บาท/เดือน

9. ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ในภาพรวม 3 อันดับแรก คือ การลดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 57.38 การพัก/ขยายเวลาผ่อนชำระหนี้ ร้อยละ 22.71 และการสร้าง/ส่งเสริมอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ ร้อยละ 14.42 เมื่อพิจารณารายภาค อาชีพ และรายได้ พบว่า ส่วนใหญ่สอดคล้องกับภาพรวม

นายพูนพงษ์ กล่าวสรุปถึงผลการสำรวจครั้งนี้ว่า สถานการณ์หนี้ครัวเรือนของไทยรุนแรงมากขึ้นในช่วงปี 2563 – 2564 ที่เกิดการระบาดของโควิด-19 ซึ่งผลักดันให้หนี้ครัวเรือนของไทยในปี 2564 สูงขึ้นจนมีสัดส่วนร้อยละ 94.7 ต่อ GDP อย่างไรก็ดี การฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปของเศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมา ช่วยให้สถานการณ์หนี้ครัวเรือนของไทยปรับตัวดีขึ้น โดยสัดส่วนทยอยลดลงต่อเนื่องจนล่าสุดไตรมาสแรกของปี 2566 มีสัดส่วนร้อยละ 90.6 ต่อ GDP ทั้งนี้ เชื่อกันว่าสัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ในปี 2566 ยังมีโอกาสลดลงต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากภาพรวมเศรษฐกิจปีนี้มีโอกาสเติบโตในระดับสูงกว่าปีที่ผ่านมา ประกอบกับผลสำรวจฯ ที่พบว่า สถานการณ์หนี้สินของประชาชนปรับตัวดีขึ้นจากการสำรวจในเดือนกันยายน 2564 โดยผู้มีภาระหนี้สินมีสัดส่วนลดลง เริ่มก่อหนี้เพื่อสร้างความมั่นคงในระยะยาว มีแนวโน้มปลดหนี้เร็วขึ้น และหนี้ในระบบได้รับความสนใจลดลง ขณะเดียวกัน สถานการณ์เงินเฟ้อปีนี้ที่ชะลอตัวอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และทยอยปรับเข้ากรอบเป้าหมายเงินเฟ้อปี 2566 ตามที่กำหนด (ร้อยละ 1.0 – 3.0) จะช่วยผ่อนคลายนโยบายการเงินที่จะนำไปสู่การปรับขึ้นอัตราดอกเบี้ยนโยบายในช่วงที่เหลือของปี ตลอดจนมาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของรัฐบาลใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการผ่อนผันระยะเวลาผ่อนชำระหนี้แก่กลุ่มผู้มีแนวโน้มได้รับผลกระทบสูงอย่างเกษตรกร มาตรการแก้ไขภาระหนี้ครัวเรือนของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีเป้าหมายให้สัดส่วนดังกล่าวลดลงสู่ระดับต่ำกว่าร้อยละ 80 ของ GDP อาทิ การผลักดันให้เจ้าหนี้ช่วยเหลือลูกหนี้ การปรับโครงสร้างหนี้ การสร้างรายได้ไปพร้อมกับการแก้ปัญหาหนี้ และเปิดโอกาสให้ผู้มีหนี้ในระบบสามารถกู้ในระบบได้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยเหลือผู้ที่มีภาระหนี้กลุ่มต่าง ๆ อย่างครอบคลุมทั่วถึง รวมทั้งภารกิจของกระทรวงพาณิชย์ ที่ลดค่าครองชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน จะช่วยให้ครัวเรือนสามารถปลดหนี้ จะช่วยสนับสนุนให้สถานการณ์หนี้ของครัวเรือนคลี่คลายขึ้นในระยะต่อไป

ข้อมูลประกอบ (ร้อยละ)

มีหนี้สินหรือไม่	2564	2566	รูปแบบของหนี้	2564	2566
มี	62.52	58.18	ในระบบ	76.97	78.22
ไม่มี	37.48	41.82	นอกระบบ	5.22	7.19
			ทั้ง 2 ประเภท	17.81	14.59
เงินผ่อนชำระหนี้ต่อเดือน	2564		2566		
	ในระบบ	นอกระบบ	มีภาระแค่ในระบบ	มีภาระแค่ นอกระบบ	ทั้ง 2 ระบบ
ไม่เกิน 10,000	69.92	87.84	63.89	76.00	65.68
10,000 - 30,000	19.73	8.05	28.70	18.67	27.76
30,001 - 50,000	3.49	2.16	4.37	4.00	4.21
50,001 - 100,000	2.03	0.72	1.98	1.33	1.61
มากกว่า 100,000	4.83	1.24	1.06	0.00	0.74
รูปแบบของหนี้	2564	2566	2564	2566	
	ภาพรวม	ภาพรวม	ผลกระทบต่อการใช้จ่าย		
บัตรเครดิต	16.02	34.92	มาก	53.44	49.29
บัตรเครดิตเงินสด	9.77	16.30	น้อย	38.62	40.72
กู้ธุรกิจส่วนตัว	11.12	10.23	ไม่กระทบ	7.95	9.99
โรงรับจำนำ	4.93	6.76	ปรับการใช้จ่ายอย่างไร		
กู้สถาบันการเงิน	39.21	48.44	ลดค่าใช้จ่ายประจำ		30.69
กู้สหกรณ์	11.20	14.22	ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย		43.52
กู้นอกระบบ	7.76	11.37	หารายได้เพิ่ม		34.43
สาเหตุของหนี้			มีวินัยทางการเงิน/พอเพียง		17.72
ซื้อ/ผ่อน บ้าน รถ ที่ดิน		49.13	ไม่ก่อหนี้เพิ่ม		30.31
ค่าใช้จ่ายประจำเพิ่มขึ้น	43.68	48.99	กู้เงินเพิ่มหรือขายทรัพย์สินเดิมเพื่อโปะหนี้เก่า		3.54
ค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน		15.85	ยอมให้ยึดหรือขายทรัพย์สินที่ทำให้เป็นหนี้		1.91
ค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยอื่นเพิ่มขึ้น	13.94	17.44	ต่อรอง/เจรจาการผ่อนชำระหนี้		5.13
รายได้ลดลง	32.28	13.70	อื่น ๆ		0.03
เพื่อการลงทุน		25.52			
ชำระหนี้สินเก่า	9.07	12.00			
การพนัน/โดนโกง	1.03	0.80			
จะชำระหนี้ที่มีภายในกี่ปี	2564	2566			
	ภาพรวม	ภาพรวม	ในระบบ	นอกระบบ	ทั้ง 2 ประเภท
น้อยกว่า 5 ปี	20.86	36.91	36.73	49.12	31.97
5 - 10 ปี	46.52	48.31	49.36	38.01	48.63
11 - 15 ปี	15.88	8.39	8.33	7.60	9.02
15 ปี ขึ้นไป	16.74	6.39	5.58	5.26	10.38
หนี้นอกระบบยังจำเป็นหรือไม่					
จำเป็น	23.82	20.46	11.07	41.58	61.48
ไม่จำเป็น	47.88	52.32	61.43	35.26	12.24
ไม่แน่ใจ	28.30	27.23	27.49	23.16	26.28
ภาครัฐควรช่วยผู้มีภาระหนี้ในเรื่องใด					
พัก/ขยายเวลาผ่อนชำระหนี้		22.71	19.80	28.43	35.87
ลดอัตราดอกเบี้ย		57.38	62.52	39.59	37.35
สร้าง/ส่งเสริมอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้		14.42	12.62	22.84	20.39
ให้คำปรึกษา/ความรู้ทางการเงิน		4.61	4.28	7.61	5.16
อื่น ๆ		0.88	0.78	1.52	1.23